

Watertoets vanaf 1 november wettelijk verankerd

De watertoets is vanaf 1 november wettelijk verankerd in het Besluit Ruimtelijke Ordening. De toets is inmiddels voldoende bekend bij de betrokkenen, maar in de praktijk blijken waterbeheerders en gemeenten nog niet altijd dezelfde taal te spreken. Bovendien wordt de watertoets soms nog gezien als een toetsing achteraf, terwijl de bedoeling ervan juist is om vooraf de eventuele problemen voor de waterhuishouding van de bouw van woningen of bedrijven op een bepaalde locatie in kaart te brengen. Eén en ander bleek op het door Elsevier georganiseerde congres 'De watertoets in werking' op 6 november in Utrecht.

Op uitdrukkelijke wens van zowel de Tweede Kamer als de gemeenten, provincies en waterschappen heeft de watertoets een wettelijke verankering gekregen en wel in het Besluit Ruimtelijke Ordening, in artikel 10 om precies te zijn. Hierin wordt gevraagd om "een beschrijving van de wijze waarop rekening is gehouden met de gevolgen van het plan voor de waterhuishouding".

Volgens Maarten van der Vlist, secretaris van de projectgroep Watertoets, is de bekendheid van de watertoets aanzienlijk toegenomen sinds de eerste opzet. Hij trok die conclusie uit een eerste evaluatie die de werkgroep de afgelopen maanden hield. In de praktijk wordt de watertoets vooral gebruikt bij bestemmingsplannen en MER-trajecten. Maar uit de evaluatie bleek ook dat de watertoets soms te laat wordt toegepast. Het grootste punt van zorg is dat de watertoets vooral betrekking heeft op de inrichting van een gebied en niet op de keuze van een locatie. Zo kan de watertoets niet voorkomen dat alsnog woonwijken in uiterwaarden worden gepland. Wel geeft de toets duidelijkheid over de gevolgen van de bouw van woningen, maar de locatiekeuze vindt vooral plaats in 'niet-wettelijke' plannen en besluiten. De belangrijkste conclusies volgens Van der Vlist zijn dan ook dat de watertoets wordt opgepakt, maar nog niet consequent. Ook wordt de waterbeheerder er laat bij betrokken. Een inhoudelijke evaluatie van de watertoets wordt overigens niet eerder dan in 2006 uitgevoerd.

Francis van Zandbrink van de gemeente 's-Hertogenbosch ging in op de (on)mogelijkheden om plannen te realiseren. Om de rol van het waterschap te vergroten vindt in

Den Bosch een tweemaandelijks structureel overleg plaats tussen gemeente en waterschap. Hierdoor wordt de kennis en ervaring van de waterbeheerder beter benut. Zij concludeerde aan de hand van haar ervaringen dat de watertoets met name in het begin van belang is voor overleg tussen de waterbeheerder en de ruimtelijke ordenaars. Omdat nog weinig ervaring bestaat met de toets kan vertraging van ruimtelijke plannen optreden. Verder kan een coördinerende waterbeheerder handig zijn, meende zij. Maar het belangrijkste volgens Van Zandbrink is dat het doel van alle plannenmakerij niet uit het oog wordt verloren en dat op een gegeven moment besluiten worden genomen met de op dat moment aanwezige kennis.

Liselore van Dongen van Bureau Kuiper-Compagnons ging in op een ontwerp voor een nieuwe woonwijk in Breda. Hier waren zeven vergaderingen nodig met de waterbeheerder om tot een definitief ontwerp te komen. Duidelijk werd dat het enige tijd duurde voordat de waterbeheerder en de ontwerper dezelfde taal spraken, maar dat beiden zeker van goede wil waren. Of het definitieve ontwerp wordt gerealiseerd is nog de vraag, maar de gemeente én de waterbeheerder hebben enthousiast gereageerd op het waterrijke ontwerp.

Sipke Swierstra, gedeputeerde van de provincie Drenthe, concludeerde dat de watertoets nog niet altijd op het juiste moment wordt toegepast (te laat). Verder zag hij wel een verbetering in de kwaliteit van de adviezen van de waterbeheerders, maar constateerde tegelijkertijd dat nog veel verschil bestaat tussen de adviezen van de diverse waterschappen. Ook hij vond dat tussen waterbeheerder en ontwerper een soort taalbarrière bestaat, die alleen door veel praten overwonnen kan worden. Provincies, die de rol van plantoetsers hebben, moeten volgens

Swierstra niet bang zijn geen toestemming voor uitvoering te geven als de watertoets niet of niet goed is toegepast.

Volgens watergraaf Peter Glas van Waterschap De Dommel kan het waterschap meer betekenen dan de formele rol van adviseur bij een watertoets. Het schap heeft tenslotte de kennis op watergebied. In de praktijk lopen de waterbeheerders bij het geven van adviezen tegen een aantal problemen aan. Worden de schappen al vanaf het begin bij de plannen betrokken? En hoe actief moeten de schappen zijn? Moeten ze, behalve advies geven, meedenken bij het ontwikkelen van plannen? Ook sturen gemeenten vaak rieleurs naar het schap, omdat die al kennis van water hebben. Terwijl Glas nu juist met de echte ruimtelijke ordenaars aan de tafel wil zitten. Als de watertoets niet goed wordt uitgevoerd, bestaat de kans dat het procesinstrument een 'papierneus' wordt. Als aanbevelingen gaf hij aan dat waterbeheerders en gemeenten elkaar (nog) vaker moeten opzoeken, dat gemeenten de beheerders in een vroeg stadium bij de plannen moeten betrekken en dat zowel provincie als gemeenten intern de waterzaken op orde moeten brengen. Tenslotte moet de provincie streng toetsen op de aanwezige waterparagraaf in de diverse plannen, aldus de watergraaf.

Tijdens het congres bleek dat de watertoets het stadium van een vaag idee om water in ruimtelijke ordeningsplannen op te nemen is ontgroeid. De aanwezigen stelden vooral praktisch gerichte vragen en waren benieuwd naar de diverse ervaringen. Niemand discussieerde meer over de noodzaak van de toets, maar de uitvoering levert nog wel problemen op. De belangrijkste oorzaak lijkt de nog steeds bestaande taalbarrière tussen waterbeheerders en ruimtelijke ordenaars te zijn.

